

Premonstráti v Plzni

Sedláčkův posmrtný život

In: Jindřich Bečvář (author); Martina Bečvářová (author): Premonstráti v Plzni. II. Josef Vojtěch Sedláček, loajální vlastenec. (Czech). Praha: Česká technika – nakladatelství ČVUT, 2024. pp. 727–749.

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/405459>

Terms of use:

© Bečvář, Jindřich

© Bečvářová, Martina

Institute of Mathematics of the Czech Academy of Sciences provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This document has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://dml.cz>

Sedláčkův posmrtný život

1. Texty připomínající Sedláčka

Během čtyřicátých a padesátých let 19. století Sedláček postupně upadal v zapomnění. Jeho stoupence a pamětníky stálo mnoho sil, aby ve druhé polovině 19. století nevděk jeho přímých následovníků odčinili, aby vybudovali jeho hrob, osadili pamětní desku a vydali zasvěcené biografie.

Na lepší časy začalo svítat až koncem padesátých let, kdy Sedláčka připomněl Antonín Rybička,¹ který s velkým úsilím shromažďoval korespondenci českých vlastenců první poloviny 19. století. V roce 1857 vydal v časopise *Lumír* článek *Pomůcky k životopisům starších i novějších spisovatelů ...* [Ry1] s úryvky ze Sedláčkovy korespondence s Josefem Liboslavem Zieglerem a krátce je komentoval. Připomněl tím dva významné české vlastence a buditele.

Roku 1862 uveřejnil G. Erhart v mladoboleslavském časopise *Boleslavan* životopisnou črtu *Josef Vojtěch Sedláček. Životopisný nástin* [Erh]. Stručně přiblížil Sedláčkův osud a dílo. Uvedl zajímavou informaci o Sedláčkově cestě ke vzdělání:

Po roce však se ujal strýc jeho A. Sedláček, guardián Františkánský na Skalce, blíže Mníšku, a na jeho outraty nastoupil Sedláček studia na gymnasiu malostranském, kteráž s největším prospěchem absolvoval. Již tehdy obrátil na se pozornost profesora rhetoriky Miesnera, řeholníka teplského, k jehož radě do řádu Praemonstrátů v Teplé ke konci roku 1803 vstoupil a dobročinnými příspěvky tamnějšího pana praeláta Chr. Pfrognera filosofii dál studoval.

([Erh], s. 236)

Není jasné, z jakých zdrojů Erhart vycházel. O strýcově výpomoci se zmiňovali již první Sedláčkoví životopisci, Erhart však uvádí chybně strýcovo jméno.² O soukromé podpoře opata Chrysostoma Laurentia Pfrognera se nepodařilo nic zjistit. Ani rok 1803 jako rok Sedláčkova vstupu do řádu není správný.

Rybičkova i Erhartova práce otevřely cestu k Sedláčkovu opětovnému připomenutí. Ještě v roce 1881 a opět v roce 1884 si však Antonín Rybička

¹ Antonín František Rybička (1812–1899) působil jako právník v Chrudimi a ve Vídni. Zajímal se o historii, archivnictví, genealogii, o pomocné vědy historické, historii literatury a umění, dějiny řemesel a českého práva. Sepsal 1 300 hesel do *Riegrova slovníku naučného* [RSN], přispíval do *Časopisu Musea království Českého*. Velký ohlas vzbudila jeho dvoudílná práce *Přední křesťelé národa českého* (1883, 1884).

² Sedláčkův strýc františkán se jmenoval František Václav Smetana, řádovým jménem Filip Neri.

stěžoval, že Zauprův nekrolog zůstal v našich zemích zcela bez ohlasu. S velkým rozhořčením pak připojil, že německé noviny a knihy o Sedláčkovi přinesly několik zajímavých zpráv, ale český tisk zůstal téměř němý.³

2. Dva hroby

Jak již bylo v dřívějším textu uvedeno, Josef Vojtěch Sedláček zemřel po krátké nemoci 2. února 1836 a o dva dny později byl pochován na plzeňském *Mikulášském hřbitově*. Na pohřbu bylo mnoho jeho kolegů, žáků a přátel, představitelů města i plzeňských spolků. Jejich velká účast dokládá, že Sedláček byl váženou osobností Plzně i širokého okolí.

Je překvapivé, jak se vyvíjela situace kolem Sedláčkova hrobu. Josef František Smetana, Sedláčkův kolega a přítel, napsal mezi roky 1852 až 1854 smutnou báseň *Dva hroby*, v níž porovnal osud hrobů Josefa Stanislava Zaupra a Josefa Vojtěcha Sedláčka (viz [Y-107], s. 39–40).

*Na hřbitově vyznačuje / hrob hrdým se pomníkem,
jenž klassickým oslavuje / zvěčnělého jazykem.*

*Škola jím se zvelebila, / krásné vědy pěstoval,
by se mládež odrodila, / o tom snažně pracoval.*

*Kdež pak leží bratr jeho, / jenž vědám podobně žil,
srdce však i ducha svého / matce vlasti zasvětil,*

*jenž plamennou horlivostí / v prsou švarných mladíků
budil lásku k národnosti, / k mateřskému jazyku,*

*jehož srdce oplývalo / nelíčenou dobrotou,
k ulehčení přispívalo / s obětovnou ochotou.*

*„Zjev, hrobníku, zraku mému, / kde pak on byl pochován?
abych viděl, jaký jemu / náhrobek byl věnován.“*

*„Tamto dole odpočívá, / hrob jeho nic neznačí,
jenom tráva jej pokrývá, / pomník však ho netlačí;*

*křížek, co mu na hrob dali / jak křesťanu každému,
později mu zase vzali / a postavili jinému.“*

Smetanova báseň zůstala až do počátku 20. století v rukopise, neměla tedy vliv na Plzeňany a na jejich snahu zřídit na *Mikulášském hřbitově* Sedláčkův náhrobek.⁴

³ O Sedláčkovi viz např. [Rum], [39], [69] a [Wz], s. 140. Viz též [Lr2] a [Lr3].

⁴ Roku 1898 byla Smetanova česky psaná báseň otištěna v článku Jaroslava Schiebla *Des Schickfals Wandlungen. Eines pilsner Reminiscenz* [Sc8], s. 1.

3. Zauprův hrob

Josef Stanislav Zauper, profesor latiny, dlouholetý prefekt plzeňského gymnázia a premonstrát tepelské kanonie, zemřel roku 1850 na cholera. Necelé tři týdny po jeho smrti rozhodl plzeňský purkmistr František Wanek (Vaněk) za souhlasu magistrátu, že město nechá na své náklady vybudovat na *Mikulášském hřbitově* důstojný náhrobek. Z novinových zpráv a publikovaných vzpomínek vyplývá, že Zauprův hrob byl opatřen mohutným pomníkem se zlaceným nápisem připomínajícím jeho zásluhy. Náhrobek byl složen z pískovcového podstavce opatřeného železnou deskou s rozsáhlým nápisem a litou železnou sochou zhotovenou v metternichovských železárnách v Plasích. Město na jeho pořízení věnovalo 180 zlatých.⁵ Jednalo se o poměrně levný, ale efektní náhrobek v empírovém klasicistním slohu, který byl módní ve třicátých až padesátých letech 19. století. Jeho vzhled byl v roce 1956 popsán takto:

... Na hranolovém podstavci, ukončeném pádnou klasicistní římsou se zdobným vejcovcem na spodu, završenou pásmem vlnitých úponků s akroteriemi, umístěna socha na jedné noze klečícího okřídleného genia, jenž drží v levé ruce obrácenou pochodeň a pravou rukou, loktem o koleno opřenou, si ladným pohybem podpírá hlavu, obrácenou v smutném zahledění do neurčita. ([BK], s. 14)

Roku 1898 a opět roku 1927 si Jaroslav Schiebl postěžoval, že město o Zauprův hrob dostatečně nepečuje.⁶ Roku 1922 popsal český historik a muzeolog Ladislav Lábek (1882–1870) situaci s Zauprovým hrobem těmito slovy:

Zauper byl muž vzdělaný, rád básnil a získal si takové popularity, že mu občané postavili z veřejné sbírky krásný litinový pomník na hřbitově u sv. Mikuláše. V našem »kulturním« století byl Zauprův hrob »na věčnou paměť budovaný« vykopán a pomník za několik korun prodán soukromé osobě. Nový majitel dal nápis, hlásající zásluhy místního básníka a vděčnost Plzeňanů, zakrýtí novou plechovou tabulkou. Třikrát opakovaný protest Kroužku přátel starožitností zapadl někam »ad acta« a zůstal vždy bez odpovědi. ([Lá2], s. 38)

O deset let později Ladislav Lábek v článku *Pomník St. Zaupera na hřbitově u sv. Mikuláše v Plzni* [Lá12] znovu připomněl problémy s Zauprovým hrobem, nevděk města a nezájem o obnovu náhrobku. Článek doprovodil snímkem Zauprova náhrobku od fotografa Václava Kleina. Po stručném popisu náhrobku Lábek napsal:

... Táž Plzeň však velmi brzy zapomněla, čehož využil hrobník a ostatky Zauprovovy vykopal a pomník prodal. Byla tu pak pohřbena učitelka Emilka Pokorná. Kroužek přátel starožitností marně se před válkou domáhal nápravy. Teprve po převratu byl pomník vrácen svému účelu a plechová tabulka zakrývající

⁵ Viz [Hr], s. 542–543, 559. Viz též [BK], s. 15, kde je otištěna černobílá fotografie náhrobku. V článku [Sc8] je uveden stručný popis Zauprova života a díla, jeho hrobu včetně textu z náhrobku. Zauprův hrob je podrobně popsán v textu Jaroslava Schiebla *Spravedlivý Němec* [Sc28], s. 110–113.

⁶ Viz [Sc8] a [Sc44].

do té doby nápis *Zauperův*, byla odstraněna. Pozůstatky slavného muže zůstaly však rozmetány k nemalé hanbě naší materialismem prosláklé doby.

([Lá12], s. 33)⁷

Dnes již *Zauperův* náhrobek na *Mikulášském hřbitově* neexistuje, byl zničen v šedesátých letech 20. století, kdy hřbitov demolovala „zlatá mládež“.

4. Sedláčkův hrob

Sedláčkův hrob nebyl po dlouhou dobu vůbec označen, resp. o své původní prosté označení za zcela nejasných okolností brzy přišel. Proč mu krátce po jeho smrti nebyl vybudován řádný náhrobek, jak by se slušelo na člena premonstrátského řádu, profesora Filozofického ústavu, doktora filozofie a významnou osobnost města, není jasné. Snad chyběla ochota premonstrátů v Teplé, nebyl zájem vedení Plzně či plzeňských vlastenců, snad výstavbě náhrobku nepřála atmosféra doby či nedostatek financí. Politická situace po roce 1848 rovněž nebyla vybudování náhrobku a veřejné oslavě českého buditele nakloněna. Příznivější situace nastala až v šedesátých letech 19. století, kdy začal být Sedláček častěji připomínán.

Roku 1862 napsal G. Erhart výše zmíněnou vzpomínkovou črtu *Josef Vojtěch Sedláček. Životopisný nástin* [Erh] přibližující Sedláčkův život a dílo. Zakončil ji takto:

Což tedy divu, že o jeho nemoci každým dnem lidé se na zdraví „pana profesora“ ptáti chodili, a že každý mu věnoval vřelou slzu, když se byl dne 2. února 1836 na zanět plic a mozku v jedenapadesátém roce věku svého na věčnost odebral. Jeho smrt byla, jako jeho život tichá a pokojná ... Plzeň truchlila nad ztrátou muže váženého a český národ želel horlivého vlastence. I postaven mu na hrob železný kříž, ten však později odňat a nic nyní neukazuje, kde odpočívají kosti jeho. Nechť tedy žije v srdci národa, jehož on byl tak vřele miloval, a jemuž veškeré síly a snahy své věnoval. ([Erh], s. 244)

Ignác Lederer uveřejnil roku 1862 své vzpomínky *Erinnerungen aus und an Pilsen* [Lr2], které vyšly vzápětí i v českém překladu [Lr3]. Připomněl život, dílo a aktivity Josefa Vojtěcha Sedláčka, kterého považoval za nejvýznamnější postavu Plzně první třetiny 19. století (viz s. 11–17). Žádné jiné osobě ve svých vzpomínkách nevěnoval takovou pozornost.

Sedláčkův význam v celorakouském, možná i celoevropském kontextu připomnělo slovníkové heslo *Sedlaczek, Joseph Adalbert*, které bylo roku 1863 otištěno v proslulém *Poggendorffově biograficko-bibliografickém lexikonu* badatelů v exaktních a přírodních vědách (viz [Pog], s. 888).

V roce 1864 uveřejnil H. Květnický v *Plzeňských novinách*⁸ článek *Zapomenutý hrob* [Kě], v němž si poetickými slovy stěžoval, že na *Mikulášském hřbitově*

⁷ Viz též [MKR], s. 95–96.

⁸ *Plzeňské noviny* začaly vycházet 1. října 1864, redigoval je František Schwarz. V letech

Sedláčkův hrob není prakticky k nalezení a jeho odkaz v Plzni postupně upadá v zapomnění. Připomněl, že česká Plzeň právě Sedláčkovi může děkovat za mnohé:

Od roku 1816. přednášel řeč českou a mimořádně i fyziku česky, které přednášky i mnozí měšťané navštěvovali. Mnohý stařec má ještě v paměti, jak libě a proušarodně mu byl Sedláček o silách přírody vypravoval, jak uměl „pan professor“ pěkně česky mluvíti. ([Kě], s. 1)

Květnický stručně nastínil nejdůležitější Sedláčkovy plzeňské aktivity a jeho přínos k rozvoji české odborné literatury. Smutně pak konstatoval, že jeho zásluhy nebyly dosud dostatečně popsány:

Zásluhy Sedláčkovy o českou literaturu nebyly dosud zcela oceněny. Nedá se sice upříti, že ve spisech svých nevládne ohnivou fantasií aneb hlubokým duchem, on vše podával proušarodně, srozumitelným, lehkým slohem a prostými slovy. Nesmíme však zapomenout, že on to byl, jenž plamennými slovy k vlasti vštěpoval žákům svým, že z jeho školy vyšlo mnoho statných mužů a slavných českých básníků ... ([Kě], s. 1)

Upřímně se rozhořčoval, že Plzeň Zauprovi nechala postavit překrásný náhrobek a na Sedláčka zcela zapomněla. Uvedl, že Sedláčkův hrob, původně označený velkým železným křížem, je nyní zcela bez identifikace a vyzval Plzeňany, aby nechali Sedláčkovi na své náklady postavit alespoň skromný náhrobek. Text zakončil těmito výstižnými slovy ([Kě], s. 1):

Dokažte vděčnost svou, neboť nevděk zlým jest znamením –

*„znám draka s tváří černočudou,
proti němuž všechny úlomky
hříchů ještě sněhu bělí budou.
Ten sám loupí, repce, učí zlému,
bije sebe, předky, potomky,
a zní: Nevděk ku národu svému!“*

Roku 1870 bylo v osmém díle *Riegrova slovníku naučného* uveřejněno přehledné heslo *Sedláček, Josef Vojtěch* [Ry3], které sepsal Antonín Rybička.

Josef Rupert Maria Přecechtěl vydal roku 1872 knihu *Českoslovanský Plutarch* [Pře], v níž uvedl stručný Sedláčkův medailonek a uveřejnil jeho podobiznu.⁹

Ve stejném roce uveřejnil A. J. Šrámek článek *Upomínka na Josefa Vojtěcha Sedláčka* [Šrá] se stručnou informací o Sedláčkových životních osudech a jeho díle. Mimo jiné uvedl, že Sedláčkův hrob je stále bez označení. Zopakoval, že

1870 až 1872 byly tištěny pod názvem *Český lev*, potom se vrátily k původnímu jménu. Roku 1877 zanikly. Byly výraznou platformou mladočeských politických i kulturních idejí. Není proto překvapivé, že připomínaly významné vlastence, kteří působili v Plzni a jejím okolí.

⁹ Rytina z Přecechtělovy dílny je otištěna mezi stranami 192 a 193.

hrob byl původně označen velkým železným křížem, který nesl jen jednoduchý skromný nápis. Kříž však z neznámých důvodů zmizel. Burcoval Plzeňany, aby Sedláčkovi postavili náhrobek tak pěkný, jako Josefu Kajetánu Tylovi nebo jako pomník oslavující purkmistra Martina Kopeckého.¹⁰ Oceňoval, že město plánuje uctít památku Josefa Františka Smetany, Sedláčkova kolegy a přítele. Ani Šrámkova výzva nepomohla, Sedláčkův náhrobek vybudován nebyl.

V roce 1877 bylo Sedláčkovi věnováno poměrně rozsáhlé slovníkové heslo *Sedlaczek, Jos. Adalbert* [182] ve Wurzbachově biograficko-bibliografickém lexikonu [Wur]. Na čtyřech stranách (s. 279–282) byly připomenuty stěžejní okamžiky Sedláčkova života, jeho nejdůležitější aktivity, zásadní práce, různá jeho ocenění a nejdůležitější prameny poskytující další údaje.

V roce 1878 byl v *Plzeňském kalendáři na obyčejný rok* otištěn nepodepsaný příspěvek *Památce Tylově a Sedláčkově!* [185], v němž se objevil trpký povzdech, že již jen staříčkový kostelník ještě ví, kde se přesně nachází místo, kde byl Sedláček roku 1836 pochován. Autor článku uvedl, že byla uzavřena dohoda mezi plzeňskými politiky a *Spolkem přátel vědy a literatury české v Plzni*¹¹ o vybudování Sedláčkova náhrobku a že bude publikován nový, rozsáhlejší Sedláčkův životopis. Zdá se tedy jisté, že se Plzeňané nejpozději koncem roku 1877 usnesli, že Sedláčkovu památku uctí.

Aktivita spojená s vybudováním Sedláčkova náhrobku nepostupovala patrně dostatečně rychle, neboť v červnu 1878 se objevil článek *Oslava Josefa Sedláčka v Plzni* [184], jehož velká část je totožná s předchozím textem otištěným v *Plzeňském kalendáři*. V závěru je poznamenáno, že náhrobek snad bude dokončen v průběhu roku 1878.

Ve druhé polovině roku 1878 se situace s náhrobkem začala vyvíjet nadějně. Dne 15. února 1879 vyšel třístránkový článek *Památce Josefa Vojtěcha Sedláčka* [186], který stručně připomněl běh Sedláčkova života a jeho aktivity v Plzni a jejím okolí. Upozornil na dvoudenní oslavy spojené s vysvěcením

¹⁰ Náhrobek Josefa Kajetána Tyla byl vybudován již roku 1858, pouhé dva roky po jeho smrti. Na jeho postavení Plzeň vypsala v létě roku 1856 veřejnou sbírku (viz [Hr], s. 587). Autorem náhrobku je slavný český sochař Antonín Wildt (1830–1883). Viz [Sil2], s. 31–33. O budování Tylova pomníku viz [Kc2], [Mch5] a [Šk]. Ve dvacátém století byl Tylův náhrobek silně poškozen, poté zakonzervován a roku 2011 nahrazen kopií. O vztahu Plzně a Josefa Kajetána Tyla viz např. [Bu3], [Sc73] a [Sc43].

Pomník Martina Kopeckého (nyní v Kopeckého sadech) byl vybudován díky sbírce Plzeňanů roku 1861, tj. již sedm let po jeho smrti. Slavnostně byl odhalen 28. července 1861. Tvůrcem Kopeckého sochy v nadživotní velikosti byl rovněž Antonín Wildt, mohutný podstavec s pamětní deskou byl z dílny Ludvíka Wildta (1824–1887). O vzniku pomníku a jeho slavnostním odhalení viz [Hr], zejména s. 705–713. O nečekaných problémech při vzniku sochy viz [MK1].

¹¹ *Spolek přátel vědy a literatury české v Plzni* byl založen 8. července 1878. Zasloužil se o rozvoj české kultury v plzeňském regionu. Pořádal literární, hudební a taneční večírky, historické, přírodovědné a všeobecně vzdělávací přednášky. Snažil se podporovat studium chudých dětí a chudých talentů, proto roku 1879 inicioval vznik tzv. *Krejcarového spolku*. Jednou z jeho prvních velkých spolkových aktivit byla právě oslava Josefa Vojtěcha Sedláčka a jeho pedagogických, vzdělávacích a publikačních činností. Viz [StV].

Sedláčkova hrobu, odhalením pamětní desky a uspořádáním slavnostního setkání v *Měšťanské besedě*.

V únoru roku 1879 vyšel článek *Jos. Vojtěch Sedláček (Naroz. 24. dne m. února 1875, † 2. ún. 1836)* [Zo2]. Není podepsaný, autorem je s největší pravděpodobností František Jan Zoubek (1832–1890), český středoškolský profesor, historik, autor odborných pedagogických a historických studií, který připomněl význam Sedláčkových učebnic matematiky a fyziky a jejich dopad na vývoj české matematicko-fyzikální terminologie. Neuvedl však informaci o připravovaných plzeňských Sedláčkových oslavách.

Je nutno zdůraznit, že články [186] a [Zo2] byly otištěny v časopisech, které měly celonárodní dosah a primárně cílily na čtenáře z okruhu českých učitelů, vychovatelů a kandidátů učitelského povolání, zatímco předchozí noviny a časopisy měly jen regionální význam.

Poznamenejme, že ještě na počátku roku 1879 napsal Adolf Srb¹² o Sedláčkově hrobu tato slova:

Starý kostelník uvede nás k hrobu, na němž stojí kříž s jménem jiným; zde – tlí tělesná schránka ducha Sedláčkova. ([Srb1], s. 38)

Není tedy jasné, jak to bylo s označením Sedláčkova hrobu. Dnes již není možné zjistit, kdy a proč byl původní železný kříž odstraněn, zda byl či nebyl označen Sedláčkovým jménem, resp. zda a proč byl Sedláčkův hrob označen křížem se jménem jiné osoby, resp. zda a proč nebyl delší dobu označen vůbec. Jedno je jisté, teprve roku 1879, tj. 43 let po Sedláčkově smrti, byl vybudován Sedláčkův důstojný náhrobek.

5. Oslavy v Plzni

Ve dnech 22. a 23. února 1879 se v Plzni uskutečnily velkolepé Sedláčkovy oslavy, které byly manifestací českých národních, politických a kulturních zájmů a českého živlu nejen v Plzni a plzeňském regionu. V sobotním odpoledni 22. února 1879 byl na *Mikulášském hřbitově* odhalen Sedláčkův náhrobek z hnědé žuly. Ve střední části náhrobku byl umístěn zlatý nápis:

*P. Josef Vojtěch Sedláček, český spisovatel. Narodil se dne 24. února 1785, zemřel dne 2. února 1836. Pomocí Svatoboru postavil spolek přátel vědy a literatury české v Plzni 1879.*¹³

¹² Adolf Srb (1850–1933), český novinář, který působil v denících *Politik* a *Plzeňské listy*. Pracoval ve prospěch české menšiny v pohraničí, byl oceňován pro dlouholetou vlasteneckou činnost. Sepsal dvoudílné podrobné české politické dějiny, které zachycují léta 1861 až 1907.

¹³ *Svatobor* byl založen roku 1862 jako český celonárodní spolek pro podporu nadějných českých spisovatelů a jejich rodin. Zabýval se i pořádáním různých oslav, budováním náhrobků a pomníků, vydáváním spisů, životopisů a podobizen českých spisovatelů a vědců. Ze svých speciálních fondů a zisků z prodeje spisů financoval studijní cesty spisovatelů a vzdělávání sirotků. O jeho všestranných aktivitách viz např. *Památník Svatobora 1862–1912 a výroční zpráva za rok 1911*, Praha, 1912, 174 stran.

Slavnostní odhalení pomníku doprovázelo vystoupení plzeňského pěveckého spolku *Hlahol*¹⁴ a řeč Františka Schwarze, starosty *Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni*. Církevní obřady proběhly za přítomnosti osmi duchovních, z nichž jedním byl páter Rozsypal, bývalý Sedláčkův žák. Oslavy se účastnili zástupci obecního i okresního úřadu v Plzni, několik představitelů okolních obcí, vedení několika plzeňských spolků a mnoho Plzeňanů. Slavnostnímu odpolední přálo i počasí, byť bylo chladno.

V nedělním dopoledni 23. února byla na budově gymnázia odhalena Sedláčkova pamětní deska se zlatým nápisem:

Zde žil, působil a zemřel Jos. Voit. Sedláček, vlastenec a spisovatel. Narozen 24. února 1785. Zemřel 2. února 1836.

Z dobových zpráv víme, že před jedenáctou hodinou dopolední se v plzeňské *Měšťanské besedě*, která byla centrem českého kulturního života, sešli zástupci plzeňského obecního a okresního zastupitelstva, představitelé českých plzeňských spolků, sbor plzeňských ostrostřelců, profesori českého reálného gymnázia v Plzni a učitelé českých plzeňských škol, zástupci obcí Plzeňska a Rokycanska, sbor ostrostřelců z Rokycan a řada mimoplzeňských hostů. Jejich průvod se následně odebral k budově německého gymnázia. Přes typicky zimní mrazivé počasí se k němu připojilo mnoho Plzeňanů. Slavnost odhalování desky zahájil pěvecký spolek *Hlahol* kantátou, kterou pro slavnostní příležitost složil Hynek Palla (1837–1896), hudební skladatel, plzeňský učitel zpěvu a tělocvik a propagátor *Sokola*, na slova profesora Pečenky vyučujícího na českém reálném gymnáziu dějepis. Následoval proslov Josefa Krofty (1845–1892), zemského a říšského poslance, který připomněl nelehkou dobu, v níž Sedláček žil a působil. Okolí desky bylo ozdobeno řadou věnců od nejrůznějších plzeňských spolků, jednotlivců a rodin. Po ukončení slavnostního odhalení desky se pozvaní účastníci přemístili zpět do *Měšťanské besedy*, kde začala hostina asi pro sto osob. Mezi nimi byli nejen politici, reprezentanti Plzně a plzeňských spolků, ale také páter Příkosický, vikář z Vřeškovic u Merklína, který byl Sedláčkovým žákem, a tři Sedláčkoví prasynovci. Za rodinu všem přítomným poděkoval Sedláčkův prasynovec Josef Vilím, řídící učitel v Jabkenicích u Mladé Boleslavi.¹⁵ V průběhu hostiny byly čteny pozdravné telegramy a dopisy, které dorazily z celých Čech a Moravy, mezi nimi i poděkování úředníka Antonína Vilíma, čtvrtého Sedláčkova prasynovce.¹⁶

¹⁴ *Hlahol plzeňský* byl spolek a smíšený pěvecký sbor působící v letech 1862 až 1962 v Plzni. Založen byl jako mužský sbor, v roce 1865 vznikla ženská sekce a od roku 1867 začal fungovat jako sbor smíšený. Viz např. [257].

¹⁵ Josef Vilím (1848–1932) byl učitelem, kronikářem, spisovatelem a spoluzakladatelem jabkenického ochotnického divadelního spolku *Hálek*. Byl soukromým učitelem dcer Bedřicha Smetany (1824–1884), který v sedmdesátých a osmdesátých letech 19. století pobýval v jabkenické myslivně u rodiny své nejstarší dcery Žofie (1853–1902). Viz např. [Vm]. Poznamenejme, že v dobovém tisku se chybně hovoří o synovcích. Více viz kapitola o širší Sedláčkově rodině.

¹⁶ Průběh oslavy (včetně proslovů Františka Schwarze a Josefa Krofty, znění některých telegramů a pozdravů) byl popsán v *Plzeňských listech* [189]. V první části článku (č. 16)

Náhrobek i pamětní deska vznikly díky finanční podpoře spolku *Svatobor* a díky aktivitám *Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni*, který se navíc zasloužil o vydání drobné knížky Adolfa Srba *Spisovatel Vojtěch Sedláček. Životopisný nástin* [Srb1] s pěknou Sedláčkovou podobiznou (označena jako *fortotypie*).¹⁷ Podle starší rytiny ji formou světlotisku vyrobil v plzeňském ateliéru Josef Böttinger.¹⁸ Zájemci si Srbovu knížku mohli zakoupit ve spolkové prodejně v Plzni a přispět tak na další spolkové aktivity.¹⁹

Informaci o plzeňských oslavách spojených s odhalením Sedláčkovy pamětní desky zaznamenaly také německy psané noviny *Pilsner Reform*. Dne 19. února 1879 v nich byla otištěna česky psaná upoutávka, která zvala na „Sedláčkovskou slavnost“. Oznamovala podrobný program dvoudenních oslav.²⁰

O tři dny později uveřejnily noviny *Pilsner Reform* nepodepsaný článek *Jos. Ad. Sedláček* [188],²¹ který nabídl čtenářům podrobné informace o Sedláčkově životě a díle s důrazem na jeho aktivity pro Plzeň a Plzeňsko. Připomenuto bylo jeho působení na plzeňském Filozofickém ústavu, jeho úsilí spojené s budováním české triviální školy, opatrovny, čtenářských spolků, divadla apod. Uvedeny byly jeho nejdůležitější publikace, zdůrazněna jeho osvětová činnost. Opomenuta nebyla ani jeho snaha publikovat články o historii Plzně, o české literatuře a umění, o význačných úspěších vlastenců apod. v německém tisku (např. *Hormayerův Archiv*, *Neues Archiv für Geschichte, Staatenkunde, Literatur und Kunst*, *Wiener Zeitung*, *Wiener Theaterzeitung*). Článek uváděl i Sedláčkovu spolupráci s vysokou šlechtou, jeho setkání s ruským carem, ale i dary a ocenění, které za své aktivity obdržel.

Dne 26. února 1879 přinesly noviny *Pilsner Reform* podrobnou informaci o průběhu dvoudenních oslav nazvanou *Sedláček-Feier* [190]. Pečlivě byly popsány oslavy, uvedeny překlady jednotlivých proslovů a přepis textu pamětní desky. Zmíněno bylo i vystoupení *Hlaholu* a připomenuty aktivity *Spolku*

byla navíc otištěna Sedláčkova óda *Na Plzeň* [X-9] z roku 1818, ve druhé části (č. 17) kantáta na Sedláčka. V krátkém oznámení [191] je zmíněn pozdravný telegram, který do Plzně zaslala pražská *Umělecká beseda* a připojila se tak k plzeňským oslavám.

¹⁷ Byla to první publikace *Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni*.

¹⁸ Josef Böttinger (Boettinger, 1839–1914) byl malíř a fotograf, který se v Plzni v šedesátých a sedmdesátých letech 19. století věnoval portrétní fotografii. Fotografoval též měšťanské domy, veřejné budovy, podniky a panorama města. Do Plzně přinesl techniku chromografie. Od roku 1870 se začal zabývat světlotiskem a od roku 1877 fotolitografií. Od osmdesátých let působil v Praze, krátce též v USA. Patřil mezi přední plzeňské fotografy. O fotografické firmě a působení Josefa Böttingera viz [Sil1], s. 20–27.

¹⁹ Srbova práce byla v mírně pozměněné a rozšířené verzi uveřejněna roku 1885 jako [Srb2].

²⁰ Viz [187]. Pozoruhodné bylo, že se v německých novinách objevilo česky psané oznámení.

²¹ Noviny *Pilsner Reform* začaly vycházet v Plzni 1. ledna 1870 jako pokračovatel oblíbených novin *Pilsner Bote*. Na jejich stránkách se objevovala především tematika spojená se staročeskou politickou linií. Pravidelně informovaly o dění v Plzni, o významných událostech i osobnostech regionu. Není proto překvapivé, že připomněly i Josefa Vojtěcha Sedláčka, neboť mezi jejich čtenáře patřili Němci i Češi. Noviny zanikly 7. října 1899 pro nezáměr čtenářů.

přátel vědy a literatury české v Plzni. Je zajímavé, jak velký prostor plzeňský německý tisk věnoval českému buditeli a obrozenci, jak se k Sedláčkovi, jeho dílu a odkazu hlásil. Sedláček byl oslavován jako významná plzeňská osobnost, jako představitel obrozenecké vědy, kultury a školství na Plzeňsku.

Zajímavou zprávu o oslavách přinesly noviny *Posel z Prahy* v rubrice *Denní kronika*. Krátká, snadno přehlédnutelná zpráva *K slavnosti Sedláčkově v Plzni* [194] připojila k informaci o plzeňských oslavách ostrou kritiku skutečnosti, že se oslav nezúčastnil ani jeden zástupce tepelského kláštera a ani jeden profesor německého gymnázia v Plzni, tj. bývalého premonstrátského gymnázia, na jehož budově byla Sedláčkova pamětní deska odhalována. Lze jen spekulovat, zda to bylo proto, že akce byla pojata jako oslava českého vlastence, buditele a spisovatele, nebo zda němečtí profesori a tepelští premonstráti nebyli k přípravám oslav, resp. na samotnou akci oficiálně pozváni. Neúčast německých profesorů je o to zajímavější, neboť žili v budově, na níž byla deska umístěna. V článku se objevují i následující jízlivá, avšak pravdivá, i když částečně nepřesná slova:

Klášter tepelský se ostatně vděčností zrovna nevyznamenává: Sedláčkovi nepostavil ani jednoduchý dřevěný kříž, aby Smetanovu památku oslavil, ani ve snách mu nenapadlo a největší dobrodinec kláštera, zakladatel Mariánských lázní, převor Reitenberger, zemřel ve vyhnanství!... ([194], s. 2)²²

Pisatel výše uvedené zprávy byl relativně dobře obeznámen se situací v Plzni a v Teplé. Nebál se poukázat na nedobrou vztah tepelských premonstrátů ke svým zemřelým členům, kteří se silně angažovali pro rozvoj českého jazyka, kultury, školství a hospodářství a podíleli se na rozkvětu a počestování západočeského regionu a jeho měst.

Doplňme pro úplnost, že Sedláčkův hrob se na plzeňském *Mikulášském hřbitově* dochoval do současných dnů, byť ani jemu se nevyhnulo poškození „zlatou mládeží“. I on musel být v průběhu 20. a 21. století opakovaně opravován a odborně restaurován.

Roku 1878 byla v centru Plzně Sedláčkovým jménem označena ulice, která se do té doby skládala ze čtyř částí, neboť na každé křižovatce měnila své jméno. Na mapě města z roku 1821 ve směru od zrušeného mužského dominikánského kláštera k budově premonstrátského gymnázia a Filozofického ústavu můžeme najít tato jména: *Paradies Gasse* (Rajská), *Jungfern Gasse* (Panenská), *Eisen Gasse* (Železná) a *Rossmarkt Gasse* (Koňská). První název souvisel pravděpodobně s blízkým dominikánským klášterem. Zbylé tři byly podle Jaroslava Schiebla, plzeňského novináře a znalce plzeňské historie, odvozeny od trhů (nabídka práce služebných, prodej železného zboží a prodej koní). Název Panenská mohl odkazovat i na nedaleký zrušený klášter dominikánek.²³ Poznamenejme, že Sedláčkova ulice je druhou nejdelší ulicí v historickém jádru Plzně.

²² Reitenberger byl, jak z předešlého textu víme, řadu let opatem tepelského kláštera.

²³ Viz [Kř2], [286], [MK2], s. 31–32, a [Fan], s. 102.

6. Oslava v Praze

V neděli 23. února 1879 se i v Praze konala skromná oslava Josefa Vojtěcha Sedláčka. Uspořádali ji akademici z plzeňského kraje sdružení ve spolku *Radbuza* v hostinci *U Šumavy*. Zahájena byla proslovem starosty spolku, po němž následovala přednáška o Sedláčkově životě a zejména o jeho vztahu ke studentům. Oslavu zakončilo rokování o znění telegramu, který účastníci hodlali odeslat přátelům do Plzně. Oslavy se zúčastnili i studenti ze Slovenska a Ruska, neboť byla pojata jako oslava českého jazyka a kultury. Snad i proto na ní zazněly zprávy o dobových problémech spolku a o politice.²⁴

7. Oslavy v Čelákovících

V Čelákovících, Sedláčkově rodišti, byl roku 1865 uspořádán skromný vzpomínkový večer u příležitosti 80. výročí Sedláčkova narození. Čelákovičti se dozvěděli z novin (patrně z Květnického článku [Kě]) o svém takřka zapomenutém rodákovi. Vzpomínkový proslov přednesl Josef Jirí Stankovský (1844–1879), spisovatel, divadelník a dramatik, syn správce čelákovického velkostatku. Bohumil Ferles oslavu připomíná v pamětech [FB], navíc připojuje informaci o sbírce na pamětní desku připomínající slavného čelákovického rodáka:

K návrhu Ant. Ferlesa též městský výbor na tom se usnesl, by památce Jos. Sedláčka deska na dům č. 102, kde se narodil, zasazena byla. Zavedená sbírka musí však ještě doplněna býti, má-li se účelu dosáhnouti. ([FB], s. 200)

V zápise se výslovně uvádí dům č. 102 jako Sedláčkův rodný dům. Sedláček se však podle matričního záznamu narodil v domě č. 62 (ovšem podle staršího číslování) v dnešní Kostelní ulici.

Ve Špačkově čelákovické kronice [Šč] je podána podrobná zpráva o oslavě 80. výročí Sedláčkova narození:

25. /správně 24./ únor je den narození našeho slavného rodáka P. Josefa /Vojtěcha/ Sedlačka, kněze řádu premonstrátského v Teplé a profesora na vysokých školách plzeňských. Kdyby nás na ten den jeden dopis do novin českých z Plzně daný nebyl upozornil, že 80 roků od jeho narození uplynulo, nebyli bychom ani o něm se dozvěděli. Protož také skrze krátkost času a nevědomosti o za jeho žití si získaných zásluhách, se jenom tak nějaká slavnůstka v hostinci u Ládrů improvizovala, která od p. J. Stankovského čtením skrovných dat z jeho života a některých básní začala a srdečným nenuceným hovorem a zpěvem o půlnoci skončila. Sláva památce jeho a městu Plzni. A nám dej pán Bůh více takových večerů. ([Šč], s. 96)

O Sedláčkově pamětní desce se čelákovická kronika rovněž zmiňuje. Jako významnou událost roku 1876 připomíná jednomyslně přijaté usnesení obecního zastupitelstva týkající se umístění pamětní desky na Sedláčkův „rodný“ dům.²⁵

²⁴ Viz [193] a [192].

²⁵ Viz [Šč], s. 105.

Pamětní deska na domu, kde žila Sedláčková rodina (dnes dům č. 102 v Sedláčkově ulici) byla slavnostně osazena až roku 1886. Připomněla slavného rodáka, jehož jméno bylo v té době ve městě téměř zapomenuto.²⁶ Bohumil Ferles v pamětech o slavnosti napsal:

Slavnost odhalení pam. desky P. Jos. V. Sedláčkovi a sjezd hasičské župy mělnické konány byly dne 11. července 1886. Město bylo prapory a 3mi branami vyzdobeno. Po uvítání hasičských sborů purkmistrem ubíral se průvod před dům čp. 102, kde zdejšímu rodáku P. Jos. V. Sedláčkovi pamětní deska zasazena a odhalena býti měla. Příležitostnou vlasteneckou řeč přednesl kaplan P. Frant. Šrámek. ([FB], s. 312)

Ve Špačkové knize *Kronika města Čelákovice I., 1857–1939* [Šč] je slavnost odhalení Sedláčkovy pamětní desky podrobně popsána.²⁷ Oproti Ferlesově zprávě je připojeno, že v předvečer oslav čelákovický městský lékař uspořádal větší ohňostroj. V den odhalení se na náměstí sešli občané, školní mládež, místní spolky, místní i přespolní hasičské sbory aj., kteří utvořili slavnostní průvod. Ten prošel Mochovskou ulicí (dnes Sedláčkova) až k domu č. 102, kde zazněl projev oblíbeného čelákovického kaplana Františka Šrámka.²⁸ Na pamětní desce byla napsána tato slova:

Zde se narodil 24. února 1785 P. Jos. Vojt. Sedláček Dr. fil. a profesor v Plzni, buditel národnosti české. Zemřel v Plzni 2. února 1836.

Nad tímto zlaceným textem bylo zlatým písmem zapsáno datum odhalení desky. Jak již bylo dříve uvedeno, deska byla umístěna na dům, kde Sedláček prožil své dětství (1787 až 1797), ale nenarodil se v něm.

Pamětní deska, nejstarší v Čelákovících, byla na domě č. p. 102 až do sedmdesátých let 20. století. Dům č. 102 byl v té době v dezolátním stavu. Při následné rekonstrukci byla stržena výrazná, zajímavě profilovaná střecha a zbořena čelní zeď do ulice, neboť bylo nutno rozšířit chodník.²⁹

Před demolicí byla deska opatrně sňata, restaurována a následně vsazena do zdi tzv. Čelákovického hrádku neboli tvrze, v níž se dnes nachází *Městské muzeum*. Zařadila se tak mezi desky připomínající významné čelákovické rodáky (Stankovský a Zach). V současné době se v Sedláčkově ulici (roh Sedláčkovy a Kostelní ulice) nachází modro-bílá plechová tabule připomínající Sedláčkův význam a dílo.

²⁶ Viz [VKŠ], s. 91–92, 102–103, a [FA2], s. 25.

²⁷ Viz [Šč], s. 119.

²⁸ V knize [Šč] je na straně 118 otištěna fotografie domu č. p. 102 s dobře viditelnou pamětní deskou, fotografie pamětní desky a portrét Josefa Vojtěcha Sedláčka, který je výřezem ze Širovy rytiny.

²⁹ Fotografie domu – bývalého barokního statku – s dobře patrnou pamětní deskou jsou uchovány v *Městském muzeu* v Čelákovících. Ukazují, že součástí domu byl i zbytek tzv. Mochovské brány, která byla zbourána v době Sedláčkova dětství. Jedná se o fotografii domu a pamětní desky z počátku čtyřicátých let 20. století (i. č. H 102660 a H 91455) a z doby krátce před demolicí, resp. přímo z demolice (i. č. H 138692 a H 138693, resp. H 153681). V *Městském muzeu* je i dokumentace týkající se demolice části historicky cenného domu, který byl považován za jednu z významných městských staveb již v 19. století.

V roce 1901 byla Sedláčkovým jménem pojmenována jedna ze starobyklých čelákovických ulic (dříve Mochovská), která spojuje nynější náměstí 5. května a podchod pod železniční tratí, tj. ulice, v níž stojí dům č. 102.³⁰

Opětovně si Čelákovice připomněli Sedláčka roku 1935. Na počest 150. výročí jeho narození uspořádal studentský spolek 29. května 1935 slavnostní setkání v zasedací síni radnice, na němž zazněla přednáška o Sedláčkově životě a díle. Připravil ji a pronesl František Vlasák, čestný člen studentského spolku, ředitel měšťanské školy ve výslužbě.³¹

8. Práce připomínající Sedláčkův život a dílo

Roku 1865 vydal František Doucha ve spolupráci s Josefem Alexandrem Dundrem a Františkem Augustinem Urbánkem seznam prací našich spisovatelů a básníků [Dch2], který navázal na Jungmannovu *Historii literatury české* [Ju2] z roku 1849. Doucha pro *Časopis českého musea* sestavoval za každé čtvrtletí přehled vyšlé české literatury. Informace získával od autorů, nakladatelů, knihkupců, redakcí novin, z inzerce apod. Výsledky shrnul do knížky, která se měla stát pomůckou pro milovníky české literatury, knihkupce, knihovníky, učitele a studenty. V abecedním pořádku uvedl spisovatele a připojil jejich bibliografii. Byl si vědom, že soupis nemůže být úplný. Pokud měl podrobnější informace, připojil rok vydání i prodejní cenu. Vyjmenoval rovněž německé práce, pokud se vztahovaly k české problematice. Zásadně neuváděl ani stručné biografie autorů. V plánu měl přidat portréty a podpisy předních spisovatelů a básníků, narazil však na problém jejich obstarávání, takže z tohoto nápadu sešlo. Je přirozené, že v knize je uvedena i tvorba Josefa Vojtěcha Sedláčka. Doucha sepsal přehled Sedláčkovy knižní tvorby, přidal překlad Darupa, Sedláčkova kázání a několik básní, které vyšly jako samostatné tisky. Nepřipomínal však jeho tvorbu ód a oslavných básní.³²

Po obnovení Sedláčkova hrobu, odhalení jeho pamětní desky a po vydání Srbovy knížky [Srb1] vzrostl zájem o Sedláčkův život a jeho dílo.

První rozsáhlejší studii uveřejnil Antonín Rybička roku 1881 v šesti po sobě následujících číslech časopisu *Světovzor* pod názvem *Josef Vojtěch Sedláček. Biografická vzpomínka* [Ry5]. Podrobný a pečlivě zpracovaný životopis založený na Markově a Srbově práci ([Mk4] a [Srb1]) přinesl navíc řadu doplňujících a rozšiřujících informací o Sedláčkových životních osudech a aktivitách v nejrůznějších kulturně-historických souvislostech. Na první stránce prvního čísla byl otištěn Sedláčkův portrét, rytina, kterou podle staršího obrazu vytvořil Josef Mukařovský.³³

³⁰ O Sedláčkově ulici viz [EH1], s. 155–157. Jsou zde fotografie ulice od přelomu 19. a 20. století až do současnosti. Na fotografii domu č. 102 je dobře patrná Sedláčkova pamětní deska. Tři pohlednice Čelákovice (č. 48, 49, 50) zachycující vzhled Sedláčkovy ulice v první třetině 20. století jsou přetištěny v publikaci [VEH].

³¹ Viz [Šč], s. 351.

³² Viz [Dch2], s. 220–221.

³³ Viz [Ry5], s. 365.

Roku 1884 Antonín Rybička svoji studii mírně přepracoval a uveřejnil ji jako kapitolu [Ry6] druhého dílu své monografie *Přední křesťelé národa českého* [Ry7], která byla věnována životním osudům a dílům předních českých vlastenecky zaměřených spisovatelů, básníků, dramatiků apod. Rybička o Sedláčkovi napsal tato výtěžná slova:

... nebylo času toho předsevzetí a příběhu národnosti naší se týkajícího, v kterém by nebyl míval platného účastenství; jmenovitě co okolí plzeňského a západních Čech se dotýče, Sedláček svou neobyčejnou horlivostí, podnikavostí a obětovostí byl času toho takřka osou, okolo níž vše, co se vztahovalo k naší věci národní, se otáčelo, k ní směřovalo a z ní vycházelo. ([Ry6], s. 290)

Roku 1883 vyšla více než tisícistránková *Kniha pamětní král. Krajského města Plzně od roku 775 až 1870* [Hr], kterou na základě studia městských listin, kronik a nejrůznějších tištěných zdrojů sepsal Martin Hruška.³⁴

Hruškovy paměti jsou informačně dosti spolehlivé, opírají se o spisový materiál, který již dnes neexistuje, neboť byl neodbornými manipulacemi zničen. Důležité jsou i Hruškovy postřehy a komentáře týkající se událostí, které zažil.

Hruška popsal nejdůležitější okamžiky z historie Plzně. Není překvapivé, že pozornost věnoval i Sedláčkovým aktivitám (viz [Hr], s. 378–381). O jeho životě informoval na základě starších publikací, přetiskl i několik jeho oslavných ód, prologů a básní. Do své knihy zařadil celostránkovou Sedláčkovu podobiznu, a sice rytinu Aloise Řeháčka (je vložena mezi stranami 704 až 705).

Zájem o Sedláčka vyvrcholil roku 1885, kdy si Plzeň připomněla sté výročí jeho narození. Dne 28. února 1885 se v Plzni konal slavnostní večer připravený *Spolkem přátel vědy a literatury české v Plzni*. Promluvil na něm středoškolský profesor Josef Čipera,³⁵ který stručně rekapituloval Sedláčkův život a dílo. Jeho přednáška vyšla na začátku března tiskem pod názvem *O Jos. Vojt.*

³⁴ Martin Hruška (1815–1871) vystudoval pražskou techniku, pak působil jako plzeňský magistrátní úředník (praktikant, kancelista, protokolista, registrátor), který jako první uspořádal plzeňský městský archiv. Od roku 1869 pracoval jako první oficiální plzeňský městský archivář. Byl šokován, když poznal, jak se zachází s cennými historickými pergamenovými listinami. Tajně je odnášel domů, uspořádal je, studoval a ošetřoval. Pak je vracel zpět do archivu. Velmi moderně se stavěl k archivní práci, uvědomoval si potřebu sestavení solidního inventáře archivu. Vzhledem ke katastrofálnímu nedostatku místa a ve snaze zachránit cenné starobylé památky nechal se svolením magistrátu skartovat některé spisy z počátku 19. století, které považoval za bezcenné. Plzeň tak ztratila část své historie z první třetiny 19. století. Je třeba zdůraznit, že plzeňský městský archiv bojoval po celé 19. století s nedostatkem prostor pro uskladnění archivních dokumentů.

Hruška napsal několik prací vztahujících se k regionálnímu archivnictví a vlastivědě. Poznamenejme, že knihu pamětí pomohl redigovat Julius Koráb (1844–1890), profesor státního českého reálného gymnázia v Plzni, který se zajímal o historii Plzně a Plzeňska (knihtisk, slavní rodáci apod.).

Hruškův zájem o regionální dějiny Plzně oceňoval prý i František Palacký. O Hruškově přínosu plzeňskému dějepisce viz [Bě2], zejména s. 11, resp. [Mv1], zejména s. 18 a 27. O Hruškovi viz [Fe5], s. 67–68.

³⁵ Josef Čipera (1850–1911), pedagog a politik, byl od roku 1872 profesorem matematiky

Sedláčkovi. Ke stoletým jeho narozeninám a slavnostnímu večeru dne 28. února [Čip]. Slavnostního večera se účastnil i spolek plzeňských ostrostřelců, který obohatil program večera.³⁶ Ostrostřelci zdůraznili, že Sedláček byl jejich čestným a váženým členem.

Na Čiperův článek navázala na konci března krátká studie A. V. Huttera *Príspevek k ocenění vlastenecké činnosti Jos. Vojt. Sedláčka* [Hut], která přiblížila Sedláčkovy aktivity spojené zejména s budováním čtenářských společností v Radnicích a Spáleném Poříčí. Opírala se o starý dobový tisk a vzpomínky jedné pamětnice ze Spáleného Poříčí.³⁷

Na Sedláčka vzpomněly 6. března 1885 i pražské *Humoristické listy* článkem *Josef Vojtěch Sedláček* [199]. Na titulní stránce přinesly Sedláčkův portrét – rytinu Jana Vilímka a na následující straně ještě malou zprávičku uvedenou slovem *Slavíme* [200], která není podepsána – autorem je Jan Neruda.³⁸

Pražský týždenník uveřejnil 28. března 1885 článek Emanuela Miřiovského³⁹ [Miř], který čtenářům připomínal Sedláčkovy všestranné aktivity a jeho zajímavý a plodný život. K Sedláčkovým oslavám se přidal i čtrnáctideník *Literární listy*, který otiskl delší studii *Dr. Jos. Vojtěch Sedláček. K památce stoletých narozenin jeho* [201]. Stručně rekapituloval Sedláčkovu životní dráhu a připojil zajímavé a autentické vzpomínky Sedláčkových přátel a příbuzných.

Na počátku devadesátých let 19. století psal o Sedláčkovi František Bačkovský v knížce *Kněží katoličtí o písemnictví novočeské zasloužili* [Bač].⁴⁰ Vyzdvihl v něm práci několika významných českých katolických kněží a obrozenců – Gelasia Dobnera, Antonína Jaroslava Puchmajera, Dominika Františka Kynského a Josefa Vojtěcha Sedláčka. Na značně dlouhou dobu to byla poslední větší studie věnovaná Sedláčkovi, byla však sepsána podle starších pramenů.

Josef Klika (1857–1906), přední český znalec pedagogiky a díla Jana Ámose Komenského, a Josef Sokol (1831–1912), český pedagog a politik, uveřejnili roku 1900 *Stručný slovník pedagogický*,⁴¹ v němž bylo heslo *Sedláček Josef Vojtěch*. Tento krátký text však poskytl jen stručné informace o Sedláčkově životě a pedagogickém působení. Zdůraznil jeho zásluhy o český jazyk na Plzeňsku,

na české realce v Plzni. Od mládí se angažoval v politice, nejprve na Rakovnicku, později na Plzeňsku a od počátku 20. století jako poslanec *Českého zemského sněmu a Říšské rady*.

³⁶ Viz [Sc53], viz s. 222.

³⁷ Řídící učitel A. V. Hutter vlastnil Sedláčkovy učebnice geometrie a fyziky, které jsou dnes uloženy ve *Studijní a vědecké knihovně Plzeňského kraje* (sgn. PF35 a 1G164/2).

³⁸ Viz J. Neruda: *Podobizny*, III. díl, 1885–1888, Státní pedagogické nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, Praha, 1954, 419 stran; o Sedláčkovi viz s. 22.

³⁹ Emanuel Miřiovský (1846–1914), český učitel, spisovatel, překladatel a literární kritik, působil na různých středních školách v Čechách a na Moravě. Psal básně, referáty o literatuře, kritiky a didaktické rozpravy.

⁴⁰ Viz s. 152–165, Sedláčkův portrét s podpisem viz s. 153.

František Bačkovský (1854–1908), český středoškolský profesor, později knihkupec, nakladatel a spisovatel, se věnoval rovněž české lingvistice. Aktivně zasáhl i do diskusí o českém pravopise.

⁴¹ Viz [SSP], díl V., s. 1616.

jeho buditelské a osvětové aktivity. Ocenil jeho učebnice geometrie a fyziky. Snažil se po téměř sedmdesáti letech připomenout téměř zapomenutého učitele a buditele.

André León Goovaerts⁴² vydal roku 1903 druhý díl slavné a ceněné francouzské bio-bibliografické encyklopedie *Ecrivains, artistes et savants de l'ordre Prémontré. Dictionnaire bio-bibliographique* [Goo], v níž shromáždil údaje o předních spisovatelích, umělcích a vědcích, kteří byli členy premonstrátského řádu a působili v kláštorech celého světa. Josefa Vojtěcha Sedláčka zařadil v hesle [Go1] mezi významné premonstráty působící od vzniku řádu až do počátku 20. století.

V roce 1904 byl vydán 22. svazek *Ottova slovníku naučného*, do něhož Jan Hanuš Máchal (1855–1939), slavista, literární historik, filolog a překladatel, sepsal pod značkou *ML*. encyklopedické heslo *Sedláček, Josef Vojtěch* [MI]. Přehledně v něm shrnul Sedláčkovy životní osudy, popsal jeho dílo a uvedl základní literaturu věnovanou této problematice.

U příležitosti 70. výročí Sedláčkovy smrti a 90. výročí vydání císařského dekretu, kterým se povolovala výuka českého jazyka na středních školách s českými studenty, publikoval roku 1906 Josef Volf⁴³ v *Časopisu Musea království Českého* krátký a zcela nenápadný článek nazvaný *Památce J. V. Sedláčka*. († 2. února 1836) [V2]. Stručně připomněl Sedláčkovu výuku českého jazyka, jeho sběratelskou činnost pro tehdejší *Wlastenské museum* a snahu naučit český jazyk Terezii Matyldu Amalii kněžnu Thurn-Taxis.

Jádro Volfova článku spočívá v komentovaném otištění neznámé oslavné básně, která byla sepsána k Sedláčkově počtě 18. července 1817 v Mariánských Lázních. Volf ji patrně objevil při svém archivním bádání. Napsal tato slova:

... *Dokladem toho [Sedláčkova významu] jest báseň z r. 1817, která jest mu věnována a jež nese nadpis: An die czechischen Sānger. Zažloutlé dva čtverce papíru s vybledlým písmem; ale vane z nich horoucí láska a vroucí nadšení k českému jazyku, třeba že jest přioděna v roucho německé. Neznámý básník velebí krásy češtiny, honosí se, že jest Čechem, touží býti českým básníkem; ale doba nepříznivá učinila jej básníkem německým.* ([V2], s. 298)

Zmíněná báseň oslavující Sedláčka je otištěna na stranách 298 a 299.

Byl to po dlouhém čase nový, zajímavý, byť nevelký příspěvek k sedláčkovským bádáním. Vzhledem k tomu, že Volf studoval Sedláčkovu pozůstalost

⁴² André León Goovaerts (1840–1916) byl od roku 1858 členem premonstrátského řádu příslušným do belgického kláštera Averbode v Scherpenheuvel-Zichem v arcidiecézi Mechelen-Brussel. Zabýval se historií premonstrátského řádu, proslavenou se stala jeho encyklopedie premonstrátských spisovatelů, umělců a vědců [Goo].

⁴³ Josef Volf (1878–1937), český historik a knihovník, byl od roku 1929 ředitelem knihovny *Národního muzea* v Praze. Sepsal řadu odborných prací věnovaných českým exulantům, buditelům a spisovatelům, vývoji tiskáren, vydávání novin, zednářství apod. Zabýval se studiem a zpracováním nejrůznějších archivních fondů a pozůstalostí. Podílel se i na vydání několikadílné monografie *Bibliografie české historie* (1900 až 1912).

v klášteře Teplá, mohl na báseň narazit tam. Bohužel o archivním zdroji žádné informace neuvedl. Rozborem básně a historických souvislostí určil za jejího pravděpodobného autora Josefa Stanislava Zaupra, který byl Sedláčkovým plzeňským kolegou a přítelem, váženým členem premonstrátského řádu v Teplé a do Mariánských Lázní, stejně jako Sedláček, pravidelně jezdil.

Tato Volfova identifikace není správná, neboť Zauper nebyl českého původu a nikdy netoužil být českým básníkem.⁴⁴ Z dikce básně se domníváme, že jejím autorem byl Karel Agnel Schneider (Agnell, Angel, Šnaidr, Šnajdr, 1766–1835), původně německý básník, který krátce přednášel na pražské univerzitě estetiku a dějiny umění. Víme, že rád a často zajížděl do Mariánských Lázní, byl v kontaktu s českými obrozenci a na Sedláčkovu domluvu se začal na konci druhého desetiletí 19. století hlásit k české národnosti a psát česky pod jménem Karel Sudimír Šnajdr (první české básně uveřejnil roku 1820).

Sedláčkův vliv na Schneidrovu tvorbu a její stručné hodnocení připomněl Jaroslav Vlček⁴⁵ v knize *Dějiny české literatury* [Vlč], s. 443–445, a Jan Jakubec⁴⁶ v knize *Dějiny literatury české, II. Od osvícení po družinu Máje* [Jak], s. 589.

Antonín Rybička, znalec Sedláčkova života, o tom napsal tato slova:

Avšak nejen své mladé posluchače, anobř i své dospělejší známé a přátely Sedláček hleděl času toho získati literaturě domácí, a to jmenovitě ty, kteří, ač byli rodilí Čechové a jazyka našeho dosti znalí, nicméně dle panujícího tehdejšího obyčeje obírali se literaturou německou, domácího písemnictví sobě nevěšmajíce. Z mužů těchto jmenujme zde toliko Karla Agnella Schneidra, známého tehdejšího estetika a básníka německého, který ačkoliv byl rodilý Čech, psával času toho do všech německých časopisů pražských (Hyllos, Kranz, Hesperus a j.) a vydal také o sobě několik svazků básní německých. Navštívil Schneider v letech 1816, 1817 a 1818 lázně Mariánské, seznámil se tam s naším V. Sedláčkem a k důtklivému jeho přimlouvání, „aby ustal nositi již dříví do lesů německých a jsa náruživým lovcem všímá sobě spíše hájů českých,“ Schneider skutečně obrátil zření své tolikéž k literatuře domácí. I ačkoliv byl v letech již valně pokročil, uchopil se nicméně r. 1818 s chutí lýry české a podával vážné i humoristické práce veršované do rozličných časopisů vlastenských ... ([Ry6], s. 291–292)⁴⁷

⁴⁴ Jaroslav Schiebl v článku *Prof. J. V. Sedláček a jeho zlatá tabatěrka* [Sc44] také píše o Zauprově básni nazvané *An die vaterländischen Sänger*, kterou prý sepsal 18. července 1817 v Mariánských Lázních. Neuvedl však, zda báseň vyšla tiskem, kde ji vyhledal, ani o jaký informační zdroj svůj svůj článek opírá.

⁴⁵ Jaroslav Vlček (1860–1930), literární historik a československý politik, působil jako středoškolský profesor v Brně a Praze, od roku 1901 byl profesorem českého jazyka na české univerzitě v Praze. Od mládí se politicky angažoval, nejprve ve studentském hnutí, později v různých politických stranách, za něž zasedal v *Revolučním národním shromáždění*, resp. v *Národním shromáždění Československé republiky*. Oceňovány byly především jeho literární studie, kritiky a literárně historické práce.

⁴⁶ Jan Jakubec (1862–1936), český literární historik a kritik, byl v letech 1919 až 1932 profesorem dějin české literatury na Karlově univerzitě v Praze. Proslul se staly jeho práce o vývoji české literatury.

⁴⁷ V časopisu *Hyllos. Vermischte Aufsätze, belehrenden und unterhaltenden Inhalts*,

Schneider býval opakovaně v Mariánských Lázních, kde se přátelil s německými i českými vlastenci, chodil s nimi na výlety a do společnosti, účastnil se diskusí a nejrůznějších oslav a lázeňských aktivit. Účastníci těchto akcí mnohdy psali a vydávali různé básně, v nichž se navzájem oslavovali.⁴⁸

Schneider uveřejnil báseň nazvanou *An die vaterländischen Sanger* [Sch], kterou složil v Mariánských Lázních 18. ervence 1817 a veoval ji Sedlackovi. Její text do češtiny přeložil Vaclav Hanka a uveřejnil v týchž novinách pod názvem *Wlastenskym zpevcum od Angella Schneider-a na wysoce veneho, dustogneho a welebneho Pana p. Jozefa Wogtecha Sedlacka* [Hn]. Poznamenejme, e Hromádkovy *Prwotiny krasnych vmenj neb Wjdeenske vene Nowiny* otiskovaly eske basne, prózu i překlady. Mezi jejich pravidelne přispěvatele patřili např. Jan Nejedlý a Vojtěch Nejedlý. Publikování německé basne nebylo obvyklé.

Josef Volf se v dalších letech podrobnejı veoval i Sedlackovu kontaktu s Terezií Matyldou Amaliı kneznou Thurn-Taxis, eskemu divadlu v Plzni v roce 1819 a otázce cenzury v první třetině 19. století. O těchto tématech sepsal několik drobnějších prací, v nichž vycházel ze studia archivních pramenů a dobove literatury. Je zcela pırozene, že v nich musel zmínit i Sedlacka a jeho výsledky.⁴⁹ Jednalo se o krátké, ale zcela původní studie.

V prvním a druhém desetiletí 20. století se objevilo několik krátkých prací, které se veovaly korespondenci eskych buditelů, historii eskeho národního obrození na Plzeňsku í plzeňskému školství a osvětové činnosti. I v nich byly kratší í delší pasáže věnované Sedlackovym aktivitám. Byly sepsány lidmi, kterí v Plzni studovali, dlouhodobe ili í působili, resp. se odborne veovali historii Plzeňska. Obvykle však neprınasely adne větší, nove a podstatne poznatky, neboť osvětlovaly jen některé dílčí Sedlackovy aktivity í perličky z jeho života.⁵⁰

mit Kupfern, Karten und Musikalien uveřejnil K. A. Schneider v roce 1820 několik basnı opevujıcıch vše možné: *An Fraulein vom B* –, Band I, . 4 z 22. 1., s. 31, *Lebensblumen*, tamtez, . 4 z 22. 1., s. 31–32, *Der Reiter an seine Schwert*, tamtez, . 6 z 5. 2., s. 45, *An meine Laune*, tamtez, . 16 z 15. 4., str. 127, *Schmaucherlied*, Band II, . 3 z 15. 7., s. 20–21, *Lied eines Jagerburschen*, tamtez, . 11 z 9. 9., s. 84–85, *Entgegnung*, tamtez, . 13 z 23. 9., s. 102–103, *An den braven Pudel, der den Hund des Aubry gespielt hat. Marienbad am 9ten July*, tamtez, . 16 z 14. 10., s. 126–127.

⁴⁸ Viz napr. J. S. Zauper: *Bitte um Freundschaft. Epistel an K. A. Schneider*, Hyllos. Vermischte Aufsätze, behelrenden und unterhaltenden Inhalts, mit Kupfern, Karten und Musikalien 2(1820), Band II, . 13 z 23. 9., s. 102, J. Roswoda: *Dem vaterländischen Sanger Hrn. C. A. Schneider*, tamtez, . 21 z 18. 11., s. 165–166, kde autor opevuje Schneidra i Zaupra, K. A. Schneider: *An Herrn J. Roswoda*, tamtez, . 25 z 16. 12., s. 199; basen je pımou reakcí na Roswodovy predchozı oslavné verše. Doplnme, e Joseph Roswoda byl rednıkem k. k. Bankogesallen Inspektorat v Chebu, opakovane zajızdel do Mariánských Lázní a patrıl do Zauprovy, Sedlackovy a Schneidrový společnosti. Vsımneme si, že pro oslavnou basen sepsanou na Schneidra použil Schneidrova slova určená Sedlackovi jı roku 1817.

⁴⁹ Viz např. [V1], [V2] a [V4].

⁵⁰ Viz např. [Vly], [Va1], [Va2], [La5], [Sc44] a [Nov].

Nový zájem o Sedláčkovy životní osudy a jeho dílo přinesl rok 1936, v němž se připomínalo sté výročí Sedláčkova úmrtí. Od počátku třicátých let 20. století se životem a dílem Josefa Vojtěcha Sedláčka začal v širokém kontextu intenzivně zabývat literární historik a kritik Emil Felix.⁵¹ Sepsal dva krátké vzpomínkové články [Fe2] a [Fe6], dále oslavnou studii *Dva buditelé* [Fe7] pojednávající o Josefu Vojtěchu Sedláčkovi a Josefu Františku Smetanovi. V letech 1930 a 1936 vydal dva svazky svého díla *Literární Plzeň v obryse* [Fe3] a [Fe5], v němž první třetinu 19. století v Plzni označil jako dobu Sedláčkovu a jeho tvorbu zařadil do dobového kontextu.⁵² V článku [Fe6] si trpce postěžoval, že Plzeň nevěnovala Sedláčkovu výročí dostatečnou pozornost, jako ostatně činila vždy:

Stál po plná dvě desetiletí v samém středu všeho kulturního a obrodného snažení v Plzni, takže se toto období »Literární Plzeň« právem zve obdobím Sedláčkovým. Sto let, dělicích nás od Sedláčkova smrti, smývá podobu zapomenutého spisovatele a básníka, zapadlého buditele. Prudký rozmach bouřlivých let revolučních a šedesátých zatlačoval klasicistu Sedláčka do pozadí, jeho památka bledla, jeho význam zastiňován pokračovateli, zvláště Josefem Fr. Smetanou, který byl v živé paměti a čerstvé vzpomínce svých odchovanců nové generace, kterému žáci a ctitelé postavili r. 1874 před gymnasiem a filosofickým ústavem pomník jako protějšek prvnímu pomníku »měšťanosty« Kopeckého. Teprve spolek přátel vědy a literatury rozpomíná se na tradici probuzenskou a stará se o náhrobek Sedláčkův na Mikulášském hřbitově a uctívá plzeňského buditele monografií Srbovou a prostičkou deskou na budově, »kde žil, pracoval a zemřel« ... Pomníku, jaký má právovárečný zakladatel Martin Kopecký a svobodomyšlný Smetana, náš buditel empirové restaurace se nedočkal a již se asi nedočká. Jeho snahy vědecké byly překonány rychlým vývojem českého ruchu vědeckého; jeho básně klasicistické, rozptýlené po zažloutlých listech časopisů a na arších příležitostných tisků, zůstaly disiecta membra poetae a sotva se dočkají sebrání, za něž se přimlouval tradicionalista Josef Volf; Sedláčkův osetek vyhnal do klasů, jeho myšlenky a ideály staly se skutkem – jen jejich hlasatel jest zapomenut. Sté výročí Sedláčkova skonu zapadlo v Plzni skoro bez ohlasu. Plzeň je dnes česká – bohužel, zapomněla na ty, jimž za své češství děkuje. ([Fe6], s. 6)

K sedláčkovské tematice se ve stejné době vrátil Josef Volf, který uveřejnil v regionálním tisku své krátké příspěvky. Všiml si v nich některých zajímavých aspektů Sedláčkova života.⁵³

Zajímavý byl Volfův článek [V30] připomínající básně Magdaleny Dobromily Rettigové, které sepsala na oslavu Sedláčkova vyznamenání střední zlatou medailí za zásluhy. Josef Volf porovnal básně otištěné v *České wčele* (1835)

⁵¹ Emil Felix (1889–1956), středoškolský profesor, působil od roku 1918 v Plzni. Věnoval se zejména regionální historii Plzeňska (dějiny plzeňského písemnictví, významné osobnosti, národní obrození, historie literatury) a národopisu Chodska, psal též básně.

⁵² Viz [Fe6], [Fe3] a [Fe5].

⁵³ Viz např. [V28], [V29] a [V30].

a *Květech* (1835) s rukopisy, které se dochovaly v pozůstalosti Jana Jindřicha Marka. Ukázal, že báseň v *České učele* vylepšil František Ladislav Čelakovský, báseň v *Květech* Jan Hostivít Pospíšil. Navíc Volf objevil a poprvé uveřejnil třetí báseň Rettigové oslavující Sedláčkovu ocenění, která však uveřejněna nebyla. Všechny tři básně Rettigová složila na počátku prosince 1835. Markova pozůstalost je dnes uložena ve fondu [JJM].

Volf však nebyl jediným, neboť i jiní autoři věnovali v té době pozornost Sedláčkovi a Smetanovi. Toto téma bylo pro Plzeňsko nosné a přitažlivé.⁵⁴

František Vlasák (1874–1952), čelákovický historik, kronikář a dlouholetý správce muzea, publikoval roku 1935 k 150. výročí Sedláčkova narození dvoulist *P. Josef Vojtěch Sedláček*, a stručně tak v Čelákovících připomněl Sedláčkův život a dílo.⁵⁵

Doba fašistické okupace nepřála tematice národního obrození. Přesto se roku 1943 objevil malý článek Václava Mentbergra⁵⁶ nazvaný *Dvě vzpomínky na profesora Sedláčka* [Men]. Sedláčkovy buditeléské aktivity ocenil o rok později Brdského článek *Čtenářské sdružení z roku 1818* [Brd], který připomněl vznik a vývoj českých čtenářských společností v Radnicích a ve Spáleném Poříčí. Poměrně neobvyklou událostí v době druhé světové války bylo připomenutí 160. výročí Sedláčkova narození, které se uskutečnilo v Čelákovících 24. února 1945. Jan Lokaj (1870–1959), který se zabýval historií města a jehož rodina dlouho žila v Čelákovících č. p. 102, tj. v domě, kde Sedláček strávil dětství, sepsal text *P. Josef Vojtěch Sedláček, rodák města Čelákovice*. Pravděpodobně se jedná o oslavný projev nebo novinovou zprávu.⁵⁷ Byla to jistě odvaha v časech okupace připomínat českého vlastence a buditele.

V druhé polovině čtyřicátých let a v první polovině padesátých let 20. století bylo publikováno několik speciálních studií, které hodnotily Sedláčkův příspěvek k vývoji české terminologie, jeho aktivity spojené s českým divadlem v Plzni, jeho vliv na rozvoj výuky fyziky v českém jazyce a jeho přínos k rozvoji regionální historiografie.⁵⁸ Z tohoto trendu výrazně vybočují příspěvky Milady Suché,⁵⁹ která se již ve své disertační práci [S1] věnovala plzeňskému obrození, obrozeneckému školství a nejvýznamnějším plzeňským obrozencům. Vycházela přitom z hlubokého studia archivních zdrojů, dochované korespondence a dobových tisků nacházejících se v plzeňské státní vědecké knihovně. Její výsledky

⁵⁴ Viz např. [J1], [Stč2], [258], [V30] a [268].

⁵⁵ Studentský spolek v Čelákovících, Praha, 1935. Jeden exemplář je uložen v *Městském muzeu v Čelákovících*, i. č. H91530.

⁵⁶ Václav Mentberger (1886–1969), úředník *Československých státních drah*, se zajímal o vlastivědný výzkum a regionální historii, sběratelství a muzejnictví. Jeho zásluhou vzniklo v Kasejovicích cenné regionální muzeum. Mentberger se zasloužil o uspořádání kasejovického archivu, jeho publikace se dotýkají zejména regionální historie.

⁵⁷ Dvoustránkový text je uchovávan v *Městském muzeu v Čelákovících*, i. č. H91531.

⁵⁸ Studie jsou zmíněny v kapitolách hodnotících Sedláčkovu odbornou práci.

⁵⁹ Milada Suchá (1924–1975) byla od roku 1950 knihovnicí *Státní vědecké knihovny v Plzni*. Zabývala se historií národního obrození na Plzeňsku (Sedláček, Smetana, Krásnohorská), historií plzeňské knihovny a plzeňského tisku. Viz [Bě18], s. 47–52, a [Bě11].

přinesly zcela nové pohledy na Sedláčkovy aktivity a především poodkryly jeho vztahy s českými, zejména mimoplzeňskými vlastenci.⁶⁰

Sedláčkovu vlastenecké, pedagogické a kněžské působení v roce 1951 přiblížil článek *Vlastenecký kněz a spisovatel Josef V. Sedláček* [280], který byl otištěn v *Lidové demokracii*. Autor podepsaný šifrou *bs* zdůrazňoval Sedláčkův zájem o český jazyk, jeho lásku ke studentům, péči o čtenářské besedy a přátelství s českými vlastenci. Stručně zhodnotil jeho osvětové aktivity a učebnice geometrie a fyziky i populární *Paměti Plzeňské* ([X-33], [X-41], [X-60] a [X-32]). V jeho článku můžeme o Sedláčkovi číst tato slova:

[Sedláček] ... se soustředil k hlubšímu studiu mateřštiny. Prováděl je tak důkladně a horlivě, že zanedlouho mohl česky kázat v kostele a češtině vyučovat na filosofickém ústavu a to s takovou opravdovostí, že byl dáván za příklad ostatním profesorům a došel uznání i od církevní vrchnosti.

... Kromě kázání, jež byla vlastenecky prodchnuta a rozvedena, kromě školního vyučování češtině, neustával Josef Vojtěch Sedláček upozorňovat na výbornost, způsobilost, pružnost a výstižnost češtiny jako hovorového i spisovného jazyka a tak získal pro češtinu široké vrstvy a pro literaturu několik později vynikajících autorů. ...

Všechna jeho původní tvorba má ovšem ráz příležitostný, časový, v tom je její hodnota i důvod, proč dosud nebyla oceňována i jinde než jenom v místních literárních dějinách. ([280], s. 5)

Doplňme pro úplnost, že článek [280] vyšel 15. dubna 1951, tj. necelé tři čtvrtiny roku po násilné likvidaci řeholních domů a klášterů, která ochromila církevní život v Československu.⁶¹ Z tohoto pohledu je zajímavé, že článek [280] připomínal vlastenecké působení hned několika kněží – kromě Josefa Vojtěcha Sedláčka to byli Dominik František Kynský, Antonín Jaroslav Puchmajer, Josef Liboslav Ziegler, Karel Alois Vinařický, Antonín Marek, Jan Jindřich Marek, Vojtěch Nejedlý a Josef Dobrovský. Zdůrazněn byl jejich přínos pro rozvoj českého jazyka, kultury, literatury, školství a osvěty. Noviny *Lidová demokracie* vycházely od roku 1945, navázaly na *Lidové listy* a *Lidové noviny*, jejich přispěvatelé byli především členové *Československé strany lidové* a publicisté se vztahem k víře či církvím. Jejich dosah vzhledem k omezenému nákladu, rozsahu a kontrolovanému obsahu nebyl příliš velký. V historickém kontextu je tedy článek [280] velmi zajímavým svědectvím doby.

⁶⁰ Viz např. [S1] a [S5].

⁶¹ V dubnu 1950 proběhla *Akce K* neboli likvidace 219 mužských řeholních domů a klášterů a internace 2 376 řeholníků. Byl zabaven veškerý movitý i nemovitý majetek mužských řádů. Brutální akci předcházely diskreditační kampaně, zatýkání církevních elit (únor až březen 1950) a vykonstruovaný proces s představiteli řádů. Nedlouho poté následovala *Akce Ř* (červenec až listopad 1950), při níž byla zlikvidována většina z 670 ženských řeholních domů a klášterů, v nichž působilo 11 896 řeholnic. Výjimku dostaly jen řeholnice působící v nemocnicích, domovech pro přestárlé, dětských domovech a sociálních zařízeních, neboť stát za ně neměl kvalifikovanou náhradu. Cílem likvidační akce bylo paralyzovat církevní správu a zničit církevní život v Československu.

V roce 1958 vyšla knížka nazvaná *Plzeňský vlastenec Josef Vojtěch Sedláček, učitel českého obrození* [Sp2], jejímž autorem byl Václav Spěváček.⁶² Spěváčkova práce vznikla na základě dlouholetého studia archivních fondů a dobové literatury, byla však do jisté míry poznamenána dobovými trendy. Na jedné straně Sedláčkovy aktivity zajímavým způsobem zařadila do širšího kontextu vývoje českého školství, jazyka a pedagogiky, na druhé straně je však podala značně nepřehledně. Přestože se jednalo o práci historika, nemá dobrý poznámkový aparát, který navíc znehodnocují neúplné citace a odkazy.

Až do roku 1993 nebyla sepsána žádná větší studia o Sedláčkovi, neboť regionální historie, církevní historie a aktivity kněží se z mnoha důvodů netěšily velkému zájmu našich badatelů. Vzniklo jen několik článků připomínajících Sedláčkova výročí, jeho buditeleskou práci, osvětové a vzdělávací aktivity, příslušnost ke katolické církvi apod. Nejednalo se však o žádné zásadní příspěvky k poznání Sedláčkova přínosu; jsou zmíněny v částech věnovaných hodnocení Sedláčkových odborných výsledků.⁶³

V roce 1993 obhájila Ivana Simetová-Svobodová diplomovou práci *Josef Vojtěch Sedláček* [SiS], která shrnula výsledky předchozích bádání a byla první větší, avšak nepublikovanou studií o Sedláčkovi za více než čtyřicet let. Zaměřila se zejména na hodnocení Sedláčkovy pedagogické a osvětové práce.

V posledním desetiletí 20. století a prvním desetiletí 21. století se objevilo několik drobných textů historiků, archivářů, jazykovědců a matematiků, které byly těsně spjaty s Plzní a její historií. Miloslav Bělohlávek, Jan Kumpera, Miroslav Lávička a Viktor Viktora se v kratších i delších člancích, studiích či medailoncích věnovali Sedláčkovu dílu z pohledu svého oboru.⁶⁴ Objevily se však i drobné texty a novinové články sepsané k nejrůznějším výročím, např. [Vot], [290] a [293]. Nepřinášely sice žádné nové informace, připomínaly však čtenářům významnou osobnost plzeňského regionu.

V tomto období byly na Pedagogické fakultě Západočeské univerzity v Plzni zadávány práce zaměřené na historii regionálního školství, na významné osobnosti Plzeňska apod. Je přirozené, že téměř ve všech byla určitá pozornost věnována i Josefu Vojtěchu Sedláčkovi.

Mezi zajímavé a ryze původní výsledky, jež je nutno na tomto místě zdůraznit, patří výzkumy Lubomíra Sršně, předního českého historika výtvarného umění, který se dlouhodobě zabývá otázkami portrétní tvorby (malířské a grafické portréty a miniaturní podobizny). Na počátku 21. století identifikoval, porovnal a prozkoumal dochované Sedláčkovy portréty a objevil zajímavé a zcela nečekané souvislosti.⁶⁵

⁶² Václav Spěváček (1913–2004), historik českého školství, nejprve vyučoval na řadě nižších škol, zejména na Plzeňsku a Tachovsku. Od roku 1952 pracoval na Pedagogické fakultě v Plzni. Věnoval se historii školství, analyzoval roli předních českých pedagogů a vzdělavců (Komenský, Štork, Amerling, Sedláček, Purkyně). Nejvíce ho přitahoval vývoj školství v plzeňském regionu. Více viz [Js1].

⁶³ Viz např. [Zim] a [282].

⁶⁴ Viz [Bě17], [Kmp1], [Kmp4], [Láv1], [Láv2], [Vi1] a [Vi2].

⁶⁵ Viz [Sň2] a [Sň3].

Roku 2003 bylo otištěno v [BLG] stručné heslo věnované Sedláčkovi a jeho odborným i popularizačním aktivitám. Zmiňuje základní mezníky Sedláčkova života (narození, studium na pražské univerzitě, vstup do řádu, zahájení pedagogického působení v Plzni, doktorát filozofie, úmrtí). Upozorňuje na Sedláčkovy učebnice matematiky a fyziky, neopomíjí ani jeho přínos pro rozvoj divadla, školství ani vlastenecké aktivity.⁶⁶

Roku 2005 vyšlo v [ÖBL] stručné heslo přinášející základní informace o Sedláčkově životě a díle. Jeho autorem je J. Novotný.⁶⁷

Poslední studie, která přinesly nové informace o Sedláčkově životě a aktivitách a další zajímavé pohledy na jeho dílo, je článek *Josef Vojtěch Sedláček. Plzeňský matematik, vzdělanec a buditel* [Be1] a práce [BB1], [BB2], [BB3], [BB4] a [BB5].

⁶⁶ Viz [BLG], 4. díl, s. 9–10.

⁶⁷ Viz [ÖBL], 12. díl, s. 85.